

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIV TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT
O'ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI**

**O'ZBEK TILI TARAQQIYOTI VA
XALQARO HAMKORLIK
MASALALARI**

**XALQARO ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYA MATERIALLARI**

2025-yil 18-oktabr

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT O‘ZBEK
TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI**

**O‘ZBEK TILI TARAQQIYOTI VA XALQARO HAMKORLIK
MASALALARI**

Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari

2025-yil 18-oktabr

Toshkent – 2025

**“KITABI – DƏDƏ QORQUD” MƏTNLƏRİNDƏ QADIN-KİŞİ
MÜRACİƏT FORMALARININ ÜSLUBİ, LİŖVİSTİK VƏ
PSIXOLİŖVİSTİK TƏHLİLİ
THE STYLISTIC, LINGUISTIC AND PSYCHOLINGUISTIC
ANALYSIS OF FEMALE–MALE FORMS OF ADDRESS IN THE TEXTS
OF THE “BOOK OF DEDE QORQUD”**

DOI: 10.52773/tsuull.conf.2025.18.10/ONGR6818

Qasımova Səma

magistrant

Bakı Slavyan Universiteti, Azərbaycan

gasimova13sema@gmail.com

Özət. "Dədə Qorqud Kitabı", türk xalqlarının şifahi ədəbiyyatının əsas əsərlərindən biri olaraq Oğuz türklərinin sosial-mədəni, dil və psixoloji dünyasına dəyərli baxışlar təqdim edir. Kişilər və qadınlar arasındakı müraciət formaları gender rollarını, şəxslərarası münasibətləri və ünsiyyət strategiyalarını əks etdirir. Qadınların nitqi adətən nəzakət və emosional cazibə ilə seçilir, kişilərin nitqi isə hakimiyyət və sosial iyerarxiyanı vurğulayır. Dil baxımından, müraciət formaları leksik seçimlər və rəsmi-informal ifadələrlə hörmət, yaxınlıq və güc dinamikasını göstərir. Psixolinqviistik baxımdan, qadınların qayğıkeş və təsirli nitqi ailə və cəmiyyətdə harmoniyanın qorunmasındakı rolunu ifadə edir, kişilərin qətiyyətli formaları isə onların gözlənilən hakimiyyətini əks etdirir. Ümumilikdə, bu müraciət strategiyaları Oğuz cəmiyyətində kimliklərin və münasibətlərin ənənə və normalar çərçivəsində necə formalaşdığını göstərir.

Açar sözlər: Kitabı-Dədə Qorqud, ünvanlanma formaları, Oğuz Türkləri, cinsiyyət, sosial hierarxiya, qadın və kişi nitqi, psixolinqvistika

Annotation. *The Book of Dede Qorqud, a key work of Turkic oral literature, provides valuable insights into the socio-cultural, linguistic, and psychological world of the Oghuz Turks. The forms of address between men and women reflect gender roles, interpersonal relationships, and communication strategies. Women's speech often conveys politeness and emotional appeal, while men's emphasizes authority and social hierarchy. Linguistically, address terms reveal intimacy, respect, and power dynamics through lexical choices and formal or informal expressions. Psycholinguistically, women's nurturing and persuasive speech highlights their role in maintaining harmony, while men's assertive forms reflect their expected authority. Overall, these address strategies illustrate cultural expression, social regulation, and gender dynamics in Oghuz society, showing how language shaped identities and relationships within the framework of tradition and norms.*

Keywords: *Book of Dede Qorqud, forms of address, Oghuz Turks, gender, speech highlights, male and female speech, psycholinguistics.*

“Kitabi-Dədə Qorqud” Oğuz türklərinin ictimai-mədəni həyatını, mənəvi dəyərlərini, ailə münasibətlərini və cəmiyyət daxilindəki sosial əlaqələri əks etdirən ən mühüm yazılı abidələrdən biridir. Bu əsər yalnız bədii-estetik məziyyətləri ilə deyil, həm də tarixi-etnoqrafik, dilçilik və mədəniyyətşünaslıq baxımından zəngin mənbə kimi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu yazılı abidə türkün zəngin mənəviyyatını, ulu tarixini, müqəddəs adət-ənənələrini, spesifik etno-psixoloji xüsusiyyətlərini, məntiqi düşüncə tərzini əks etdirmək keyfiyyətlərinə malik olduğu üçün monumentaldir. (Ələkbərova.E.N. (2007). Dilimizin ulu səsi - Dədə Qorqud abidəsi. s.22) “Kitabi-Dədə Qorqud”da qəhrəmanlıq motivləri ilə yanaşı, ailədaxili münasibətlər, qadın və kişinin sosial statusu, onların bir-birilə ünsiyyət formaları, müraciət tərzləri də geniş şəkildə öz əksini tapmışdır.

Ə.Dəmirçizadə “Kitabi-Dədə Qorqud” haqqında qeyd edirdi ki, «oğuz və qıpçaq dil ünsürləri ilə qaynayıb-qarışdıqdan sonra təşəkkül tapan ümumxalq Azərbaycan dilində yaranmış ən yaxşı ilk abidə»dir. (Dəmirçizadə Ə.M. (1999).«Kitabi-Dədə Qorqud» dastanlarının dili. s.24)

Əsərin ən geniş yayılmış və elmi dövriyyədə əsas mənbə kimi istifadə edilən variantı Drezden nüsxəsidir. Hazırda bu nüsxə Almaniyanın Saksoniya Dövlət Kitabxanasında (Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden, SLUB) saxlanılır və Oğuz epik ənənəsinin tədqiqi üçün mühüm yazılı qaynaq hesab olunur (SLUB Dresden, 2025). Drezden nüsxəsi əsərin dil, üslub və semantik qatlarının araşdırılmasına geniş imkanlar yaratmaqla yanaşı, müraciət formalarının da orijinal kontekstdə öyrənilməsi üçün zəngin material təqdim edir.

Bu məqalənin əsas məqsədi “Kitabi-Dədə Qorqud” mətnlərində qadın və kişinin bir-birinə müraciət formalarının üslubi, lingvistik və psixolinqvistik xüsusiyyətlərini təhlil etməkdir. Tədqiqatda yalnız leksik və sintaktik strukturlar deyil, həm də müraciətlərin emosional yükü, sosial münasibətlərin tənzimləyici funksiyası və ünsiyyətin psixoloji tərəfləri diqqət mərkəzindədir. Qadın və kişi arasında müraciət formalarının seçimi bir tərəfdən ailədaxili münasibətlərin, digər tərəfdən isə Oğuz cəmiyyətindəki gender rollarının göstəricisi kimi çıxış edir.

Məsələn, Drezden nüsxəsində qadınların kişiyyə müraciətində “bəg”, “ərən”, “igid” kimi sözlərin istifadəsi, kişilərin qadınlara müraciətində isə “xatun”, “yar”, “ana” kimi sözlərin işlədilməsi təkcə üslubi seçim deyil, həm də psixolinqvistik baxımdan qarşı tərəfə yönələn emosional münasibəti, hörmət və ya sevgi ifadəsini göstərir. Belə müraciət formalarının araşdırılması bir tərəfdən Oğuz cəmiyyətindəki ünsiyyət mədəniyyətini, digər tərəfdən isə türk epik ənənəsinin poetik-estetik xüsusiyyətlərini üzə çıxarır.

Ümumiyyətlə, “Kitabi-Dədə Qorqud” mətnlərinin bu aspektdən təhlili təkcə klassik ədəbi abidənin dil və üslub xüsusiyyətlərini aydınlaşdırmır, həm də türk xalqlarının tarixi kommunikasiya mədəniyyətinin psixoloji əsaslarını anlamağa imkan verir.

“Kitabi-Dədə Qorqud” mətnlərində qadın və kişinin müraciət formaları əsasən qohumluq terminləri, hörmət sözləri və poetik epitetlər üzərində qurulur. Bu müraciət

ciət formaları yalnız ünsiyyət vasitəsi kimi deyil, həm də emosional münasibətlərin, ailə bağlarının və sosial statusun göstəricisi kimi mühüm semantik yük daşıyır.

Əsərdə qadınların kişiyə, kişilərin isə qadına müraciətlərində ən çox işlənən qohumluq terminləri “ata”, “ana”, “bacı”, “qardaş”, “oğul”, “xatun” sözləridir. Hörmət bildirən müraciətlər sırasında “bəyim”, “xanım”, “igidim”, “ərənim” kimi formalar xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Poetik epitetlər isə müraciətə emosional və üslubi zənginlik qatararaq, epik ənənənin estetik üslubunu gücləndirir. Məsələn, “Salur Qazanın evinin yağmalanması” boyunda Burla xatun oğlu Uruza belə müraciət edir:

Oğul, oğul, ay oğul,

Doquz ay dar qarnımda götürdüyüm oğul,

On ay deyəndə dünyaya gətirdüyüm oğul,

Dolması altun beşikdə bələdüyüm oğul, (“Kitabi-Dədə Qorqud”. (2004),s. 45)

Bu nümunədə linqvistik analizi göstərir ki, təkrar olunan “oğul” müraciəti, paralel sintaktik quruluş və metaforik ifadələr ana-övlad münasibətinin dərinliyini ortaya qoyur. Burada həm dil vahidlərinin emosional gücü, həm də Oğuz mədəniyyətində övladın sosial-mənəvi dəyəri ifadə olunur.

Dastanın “Qazan bəy oğlu Uruz bəyin dustaq olduğu ” boyunda Burla xatunun Qazan bəyə müraciətində belə deyir:

Bərü gəlgil, Salur bəgi, Salur görgi

Başım baxtı, evmin taxtı!

Xan babamın göygüsü,

Qadın anamın sevgisi,

Atam-anam verdügi, Göz açuban gördüyüm

Könül verüb sevdüyüm.

Bəg yigidim Qazan! (“Kitabi-Dədə Qorqud”. (2004), s. 84)

Bu mətnin linqvistik baxımdan təhlili göstərir ki, qadın müraciətləri “Kitabi-Dədə Qorqud”da yalnız sevgi və emosionanı deyil, həm də ailə institutunun möhkəmliyini, sosial-hörmət münasibətlərini və qəhrəmanlıq ideologiyasını gücləndirir.

Dastanın “Duxa Qoca oğlu Dəli Domrul boyunda” Dəli Domrulun xanımının Dəli Domrula müraciətini təhlil edək:

Nə dersən, nə soylarsan,

Göz açub gördüyüm,

Könül verüb sevdüyüm!

Qoç yigidim, şah igidim, (“Kitabi-Dədə Qorqud”. (2004), .s.101)

Bu parçanın linqvistik analizi göstərir ki, müraciət formaları qadın və kişinin münasibətlərində həm emosional bağların gücünü, həm də Oğuz toplumunda qəhrəmanlıq və status anlayışlarının vacibliyini ön plana çıxarır.

Göründüyü kimi, “Kitabi-Dədə Qorqud” mətnlərində müraciət formaları yalnız sadə ünsiyyət vasitəsi deyil, sosial statusu, ailə bağlarını, emosional yaxınlığı, hörməti və sevgini ifadə edən çoxqatlı dil vahidləri kimi çıxış edir. Onların lingvistik təhlili əsərin həm dil, həm də mədəniyyət kontekstində öyrənilməsi üçün mühüm material təqdim edir.

“Kitabi-Dədə Qorqud” mətnlərində müraciət formaları yalnız ünsiyyətin texniki vasitəsi deyil, həm də poetik dilin bədii-estetik gücünü artıran mühüm üslubi elementlərdir. Qadın müraciətlərində əsasən emosionallıq, sevgi, qayğıkeşlik ön plana çıxır, kişilərin müraciətlərində isə status, qüdrət, qəhrəmanlıq və ictimai mövqə vurğulanır. Bu fərq həm qadın və kişi rollarının cəmiyyətdəki mövqeyini göstərir, həm də mətndə bədii üslubu gücləndirir.

Əsərdə poetik epitetlər, təşbeh və metaforik ifadələr müraciət formalarının emosional yüklənməsini artırır. Belə müraciətlər yalnız üslubi zənginlik yaratmır, həm də qəhrəmanların xarakterini, ailə münasibətlərini və sosial bağları açır.

Dastanın “Duxa Qoca oğlu Dəli Domrul boyunda” Dəli Domrulun xanımının Dəli Domrula müraciətini təhlil edək:

Ərş tanığ olsun, kürsi tanığ olsun,
Yer tanığ olsun, gög tanığ olsun,
Qadır Tanrı tanığ olsun,

Mənim canım sənin canına qurban olsun, dedi (“Kitabi-Dədə Qorqud”. (2004), s.102)

Üslubi baxımdan bu mətn bir daha sübut edir ki, “Kitabi-Dədə Qorqud”da müraciət formaları sadəcə emosional münasibətlərin ifadə vasitəsi kimi çıxış etmir. Onlar həm də Oğuz dünyagörüşünün mərkəzi elementlərini – dini inancları, kosmik təsəvvürləri, ailə-sevgi münasibətlərini və sosial bağları özündə birləşdirən çoxqatlı poetik konstruksiyadır. Mətnə “tanığ olsun” ifadəsinin təkrarı yalnız ritmik ahəng yaratmır, eyni zamanda sözün sarsılmazlığını və andın müqəddəsliyini təsdiqləyən üslubi fiqur rolunu oynayır. Bu cür təkrir vasitəsilə dastanın qəhrəmanları öz hisslərini daha güclü, emosional və inandırıcı şəkildə ifadə edirlər.

Metaforik qat isə daha dərin bir semantik məna daşıyır. “Mənim canım sənin canına qurban olsun” ifadəsi sevginin sadə təzahürü deyil, həm də fədakarlıq, sədaqət və mənəvi bağların möhkəmliyini göstərən güclü poetik simvoldur. Bu, eyni zamanda Oğuz toplumunda ailə münasibətlərinin müqəddəsliyini və insan həyatının mənəvi dəyərlərə həsr olunmasını da vurğulayır.

Paralellizmin tətbiqi mətnə təkcə ahəngdarlıq yaratmır, həm də kosmosun – “ərş”, “kürsi”, “yer”, “göy” kimi anlayışların şahid gətirilməsi ilə qəhrəmanın sözlərinə ümumbəşəri ölçü qazandırır. Bu, sözün sadəcə bir insan qarşısında deyil, bütövlükdə yaradılış və ilahi qüdrət qarşısında təsdiq olunması deməkdir. Beləliklə, müraciət formaları poetik-estetik çərçivədən çıxaraq həm də sosial-mədəni və dini-fəlsəfi mahiyyət kəsb edir.

Nəticə etibarilə, bu mətn “Kitabi-Dədə Qorqud”un üslubunda müraciətlərin çoxfunksiyalı xarakter daşdığını nümayiş etdirir. Onlar yalnız şəxsi hisslərin bədii ifadəsi deyil, həm də cəmiyyətin mənəvi dünyasının, inam və dəyərlər sisteminin, ailə institutunun və qəhrəmanlıq ideologiyasının poetik kodları kimi çıxış edir. Təkrir, metafora və paralellizmin vəhdəti isə sözün gücünü artıraraq dastanın epik ruhunu daha təsirli və yadda qalan edir.

Psixolinqvistik baxımdan təqdim olunan mətn “Kitabi-Dədə Qorqud” dastanında dilin yalnız ünsiyyət vasitəsi deyil, eyni zamanda emosional və psixoloji tə-

sir gücünə malik bir alət kimi işlədildiyini nümayiş etdirir. Burada istifadə olunan “Tanığ olsun” formulu, əslində, danışanın söylədiyi fikrin gerçəkliyini və etibarlılığını təsdiqləmək məqsədilə işlədilir. Bu, həm dinləyici, həm də danışan arasında güclü psixoloji bağ yaradır və ifadənin təsirini artırır. Digər tərəfdən, “qurban olsun” ifadəsi dərin emosional bağlılığı, sevgi və fədakarlığı ifadə etməklə yanaşı, danışanın öz sözlərinin arxasında dayandığını, onları yalnız rəasional deyil, emosional müstəvidə də təsdiqlədiyini göstərir.

Psixolinqvistikanın nəzəri aspektləri baxımından bu mətn emosional yüklü sözlərin və ifadələrin yaddaşda daha güclü iz buraxdığını təsdiqləyir. Dinləyici bu cür ifadələri yalnız semantik məna baxımından deyil, həm də emosional rezonans vasitəsilə qəbul edir. Beləliklə, “Kitabi-Dədə Qorqud”da işlədilən and formulları və müraciətlər sosial-psixoloji təsir mexanizmi kimi çıxış edir. Burada söz yalnız informasiya ötürmür, həm də inandırma, təsir etmə, motivasiya və birlik duyğusu yaratma funksiyasını daşıyır.

Bundan başqa, mətnin ritmik quruluşu, təkrirlərin (məsələn, “tanığ olsun”) istifadəsi kollektiv şüura yönəlmiş təsir gücünü artırır. Dinləyici bu cür təkrirlərlə emosional gərginliyi paylaşır və kollektiv identiklik hissini yaşayır. Nəticə etibarilə, bu mətn psixolinqvistik baxımdan göstərir ki, “Kitabi-Dədə Qorqud”un dili emosional enerjini sosial bağlarla birləşdirərək, insan psixikasına dərin təsir göstərən bədii vasitə kimi fəaliyyət göstərir.

Dastanın “Qanlı Qoca oğlu Qanturalı boyu”nda Selcan xatunun Qanturalıya müraciətini təhlil edək:

Hey, yigidim, bəg yigidim!

Qaytapanlar torumundan dönərmə olur?

Qaraqucda Qazılıq atlar quluncuğun dəpərmə olur?

Ağ ayılda ağca qoyun quzucuğun süsərmə olur?

Alp yigitlər, yeg yigitlər görklüsünə qıyarmı olur?

Yigidim, bəg yigidim!

Bu yağının bir ucın mana, bir ucın sana!-dedi (“Kitabi-Dədə Qorqud”. (2004), s.115)

Bu nümunə göstərir ki, “Kitabi-Dədə Qorqud” dastanında dil sadəcə ünsiyyətin vasitəsi olmaqla məhdudlaşmır, o, həm də qəhrəmanlıq ideallarının qorunub saxlanıldığı və nəsil-dən-nəsilə ötürüldüyü bədii-poetik bir sistem rolunu oynayır. Dastanda işlədilən ritorik suallar qəhrəmanlıq düşüncəsini dərinləşdirir, dinləyicini və oxucunu emosional gərginlik mühitinə daxil edir. Bu suallar cavab tələb etmir, lakin onların poetik quruluşu dinləyicidə daxili təsdiq hissi yaradır və qəhrəmanlıq davranışını təbii, labüd bir dəyər kimi təqdim edir.

Təkrar müraciətlər – xüsusilə “yigidim, bəg yigidim!” kimi ifadələr – həm emosional yüklənməni artırır, həm də kollektiv şüuru möhkəmləndirir. Bu müraciət formaları nitqin ritmik axarını təmin etməklə yanaşı, qəhrəmanlıq ideyalarının dinləyicinin yaddaşına həkk olunmasını asanlaşdırır. Beləliklə, dil burada həm psixoloji təsir, həm də sosial motivasiya vasitəsinə çevrilir.

Metaforik obrazların – heyvanlar, təbiət hadisələri və gündəlik həyat elementləri ilə müqayisələrin – istifadəsi dastanın poetik gücünü artırır. Atların, qoyunların, torumların davranışı qəhrəmanlıq anlayışına köçürülür və beləliklə, igidlik təbiətin qanunu kimi təsvir olunur. Bu, qəhrəmanlıq ideyasının universallığını göstərir: necə ki, təbiətdə müəyyən qanunauyğunluqlar dəyişməzdir, igid də yolundan dönməməli, sədaqət və mübarizlikdən imtina etməməlidir.

Ümumiyyətlə, “Kitabi-Dədə Qorqud”da dilin funksiyası yalnız informativ mənə daşımır; o, həm də ideoloji və psixoloji təsir mexanizmi kimi çıxış edir. Ritorik suallar, paralellizm, təkrir və metaforalar dastanı dinləyən və ya oxuyan insanın psixikasına birbaşa təsir göstərərək, onun şüurunda igidlik, sədaqət, fədakarlıq kimi dəyərləri möhkəmləndirir. Bu baxımdan, “Kitabi-Dədə Qorqud”un dili həm bədii-estetik, həm də sosial-psixoloji gücə malikdir və Oğuz dünyagörüşünün əsas dayaqlarından biri kimi çıxış edir.

Qeyd olunan boydan başqa bir nümunəyə nəzər yetirək:

Qalqubanı, Selcan xatun, durduğunda,
Yelisi qara Qazılıq atun bindüğündə,
Babamın ağ-ban eşiginə düşdügündə,
Oğuzun ala gözli qızı-gəlini bildiqda,
Hər kişi sözün söylədikdə,
Sən orada durasan, ögyəsən,
“Qanturalı zəbun oldı,
At ardına aldım çıqdım” deyəsən.

Gözüm döndi, könlüm getdi.

Öldürərəm səni !- dedi. (“Kitabi-Dədə Qorqud”. (2004), s.116).

Bu mətn göstərir ki, “Kitabi-Dədə Qorqud” dastanında dil sadəcə ünsiyyət vasitəsi olmaqla məhdudlaşmır, o, həm də qəhrəmanlıq ideallarının qorunub saxlanıldığı və nəsildən-nəsilə ötürüldüyü bədii-poetik bir sistem rolunu oynayır. Mətnin leksik tərkibində qədim türk dilinə məxsus sözlər və ifadələr, o cümlədən sosial-status terminləri (“xatun”, “qızı-gəlini”) və epitetlər (“yelisi qara Qazılıq at”) diqqəti çəkir. Dinamik fellər (“durduğunda”, “bindüğündə”, “bildiqda”, “söylədikdə”, “çıqdım”, “deyəsən”) hadisələrin ardıcıl inkişafını təmin edir və oxucuya dramatik təsir göstərir. Morfoloji baxımdan “-dıqda/-dığında” şəkilçilərinin təkrarı səbəb-nəticə əlaqəsini gücləndirir, “Gözüm döndi, könlüm getdi” ifadəsi daxili psixoloji vəziyyəti açıq şəkildə göstərir. Üslubi baxımdan mətn poetik drammatizm daşıyır; paralellizm və təkrar müraciətlər ritmik ahəng yaradır, epitet və metaforalar (“yelisi qara Qazılıq at”, “ala gözli qızı-gəlini”) obrazı gücləndirir, sonuncu “Öldürərəm səni!” ifadəsi qəhrəmanlıq və namus anlayışlarının sərt mövqeyini vurğulayır. Psixolinqvistik baxımdan mətn emosional gərginliyi, ictimai rəy qorxusunu və daxili hiddəti əks etdirir, həmçinin qarşı tərəfə motivasiyaedici və təsiredici funksiyasını yerinə yetirir. Mətn göstərir ki, “Kitabi-Dədə Qorqud”da müraciət və and formaları yalnız bədii təsvir vasitəsi deyil, həm də sosial nəzarət, ictimai qınaq və fərdi-psixoloji davranışların stimullaşdırıcı mexanizmidir. Nəticədə bu parça sübut edir ki, dastanda dil həm bədii-estetik, həm də sosial-psixoloji funksiyaları birləşdirən kompleks bir sis-

tem tashkil edir və qəhrəmanlıq, sədaqət və sosial m sulıyy t kimi dəyərləri dinləyici-nin psixikasına həkk edir.

Beləliklə, psixolinqvistik təhlil göstərir ki, “Kitabi-Dədə Qorqud” mətnlərində müraciət formaları sadəcə üslubi bəzək deyil, həm də emosional münasibətlərin psixoloji əsaslarını qurmaq və nitqdə təsir g c n  artırmaq   n mühüm vasitədir.

Nəticə

“Kitabi-Dədə Qorqud” dastanında qadın-kişi müraciət formaları və nitq aktları yalnız sadə ünsiyyət vasitəsi kimi çıxış etmir. Onlar eyni zamanda Oğuz cəmiyyətinin sosial münasibətlərini, ailə ba larını, qəhrəmanlıq v   r f prinsiplərini, eləcə də emosional-psixoloji reaksiyaları əks etdirən kompleks dil sistemini t shkil edir. Lingvistik baxımdan, mətnlərdə istifadə olunan qohumluq terminləri, status ifadələri, epitetlər v  kiçiltmə  kil il ri danışan v  dinləyici arasında həm yaxınlıq, həm də hörmət münasibətlərini göstərir, eyni zamanda hadisələrin ardıcılığını v  məna strukturunu təmin edir. Sintaksis v  fonetik quruluşda təkrir, paralellizm v  ritmik elementlər mətnin musiqili ini v  yadda qalıcılı ını artırır, bu da dinləyici üzərində emosional təsiri gücləndirir.

Üslubi baxımdan, ritorik suallar, metaforik ifadələr v  poetik paralellizm qəhrəmanlıq, mərdlik, fədakarlıq v  ailə-sevgi kimi dəyərləri bədii-poetik  kild  təqdim edir. Təkrar müraciətlər (“yigidim, bəg yigidim!”) v  and formulları hadisələrin dramatik gərginliyini artırmaqla yanaşı, mətnə emosional dinamizm qazandırır. Mətn həmçinin sosial və dini təsəvvürləri, kosmik və ilahi şahidliyi birləşdirərək nitq  həm estetik, həm də ideoloji funksiyalar əlavə edir.

Psixolinqvistik baxımdan, bu müraciətlər v  and formulları dinləyici üzərində emosional rezonans yaradır, inandırma v  motivasiyaedici təsir göstərir. “Tanı  olsun” və “qurban olsun” kimi ifadələr psixoloji etibarlılığı möhkəmləndirir, dialoq iştirakçıları arasında mənəvi və emosional bağlılığı gücləndirir. M tnlərd ki ritorik suallar v  dramatik ifadələr, həmçinin ictimai norma və gözləntiləri dinləyicinin psixikasına nüfuz etdirir, sosial davranışların formalaşmasında nitqin funksiyasını göstərir.

Nəticə olaraq, “Kitabi-Dədə Qorqud” dastanında dil, üslub və psixolinqvistik strategiyalar bir-biri ilə sintez edərək, həm bədii-estetik, həm də sosial-psixoloji təsir mexanizmi rolunu oynayır. Qadın və kişi müraciət formaları, andlar v  poetik obrazlar vasitəsilə Oğuz cəmiyyətinin idealları, dəyərləri və emosional davranışları dinləyici  uurunda effektiv  kild  təqdim olunur. Bu baxımdan, dastanın dili yalnız keçmişin mədəni irsi kimi deyil, həm də insan davranışlarını, sosial münasibətləri və emosional psixologiyanı əks etdirən kompleks kommunikativ v  bədii sistem kimi qiymətləndirilə bilər.

Psixolinqvistik aspektdən baxıldıqda, müraciətlər dialoqlarda emosional ton yaratmaq, qarşı tərəfi t sirl ndirm k v  inandırmaq, eyni zamanda ünsiyyətin sosial və emosional effektini artırmaq   n istifadə olunur. Məsələn, Dəli Qarcarın arvadı ərinə deyir: “B yim, canım, qara günüm, yolundan dönmə” (Gökyay, 1973, s. 156), burada müraciət həm də ərin qərarlarını təsir etmə və onu ruhlandırma məqsədini daşıyır.

Nəticə etibarilə, qadın-kişi müraciət formalarının təhlili göstərir ki, “Kitabi-Dədə Qorqud” yalnız ədəbi epik əsər deyil, həm də Oğuz cəmiyyətində sosial münasibətlərin, ailə bağlarının, emosional bağlılığın və gender rollarının dil vasitəsilə əks olunduğu canlı tarix və mədəniyyət mənbəyidir. Bu tədqiqat həm klassik türk epik ənənəsinin, həm də nitq psixologiyasının anlaşılmasına yeni perspektivlər açır.

Ədəbiyyat

1. Dəmirçizadə Ə.M. (1999). «Kitabi-Dədə Qorqud» dastanlarının dili. Bakı: API nəşr., 1959, Təkrar nəşr, Elm. s.24.
2. Ələkbərova. E. N. (2007). Dilimizin ulu səsi - Dədə Qorqud abidəsi. Bakı, «Nurlan», -240 səh.
3. Gökyay, O. Ş. (1973). Dedem Korkut Kitabı. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi. 184 s.
4. “Kitabi-Dədə Qorqud”. (2004). Əsil və sadələşdirilmiş mətnlər. Bakı: Öndər nəşriyyatı. 376 s.
5. SLUB Dresden. (2025). Kitab-i Dedem-Korkud (Dresden manuscript). Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden. Retrieved from <https://www.slub-dresden.de>

MUNDARIJA

<i>Sirojiddinov Shuhrat</i>	O'zbek tili – xalqaro maydonda!	
I SHO‘BA. O‘ZBEK TILSHUNOSLIGI VA TILSHUNOSLIKNING NAZARIY MASALALARI		
<i>Ashirboyev Samixon</i>	O'zbek adabiy tilining tayanch dialektini belgilash yo'lida	6
<i>Hakimova Muhayyo, Rahmatova Feruza</i>	O'zbek tilida kognitiv metonimiya	11
<i>Juraqobilova Xamida</i>	She'riy asarlarda kognitiv metaforalar shakllanishida lingvomadaniy omillarning ta'siri	17
<i>Mustafayev Fizuli</i>	Kino dilində söz birləşməsi və qoşa sözlər haqqında	24
<i>Jabborov Baxrom, Sharipova Sarvinoz, Istamova Shohista.</i>	O'zbek iboralarining milliy mentalitetni ifodalashdagi o'rni	32
<i>Turdiboyev Tohir</i>	Yordamchi so'zlar masalasiga doir ayrim qarashlar	37
<i>Abjalova Manzura</i>	Hozirgi o'zbek tili leksik sathiga doir ba'zi masalalar	42
<i>Sheronov Boyirboy</i>	Sintaktik sathda mazmuniy-shakliy nomutanosiblik haqida	50
<i>Madjidova Dilorom</i>	Современные методы и проблемы прикладного языкознания	54
<i>Tolipova Dildora</i>	Лакуны в узбекских письменных литературных источниках и проблемы их перевода	59
<i>Elova Dilrabo</i>	O'zbek tilshunosligida uslubiy xoslanishni farqlash xususidagi qarashlar	67
<i>Abdullayev Jumanazar</i>	Yangi O'zbekistonning mumtoz tilshunoslik merosi, zamonaviy lingvistik qadriyati	73
<i>Israilova Saodat</i>	Turk va o'zbek tillarida rang bildiruvchi leksemalar semantikasi	84
<i>Kasimova Ziyoda</i>	Cho'lponning "Kecha va kunduz" romanidagi frazeologik birliklarning badiiy-uslubiy tahlili	88
<i>Baxodirova Shaxlo</i>	Lakuna va realiya munosabati	92

<i>Hakimov Dilshod</i>	“Biz” va “o‘z” olmoshlarining o‘zbek tilidagi funksional maqomi: struktur-semantik tahlil	98
<i>Kurbanbayev Otabek, Qodirberganova Dilnura</i>	O‘tkir Hoshimov asarlarida so‘z birikmasining turlari O‘tkir Hoshimov asarlarida so‘z birikmasining turlari	107
<i>Allaquliyeva Qunduz</i>	Ixtionimlarning lingvistik va ekstralingvistik omillar asosida yangi ma’no ifodalashi	113
<i>Isoqulova Qunduz</i>	So‘z-gaplarning noverbal vositalar bilan ifodalanishi	117
<i>Ismayilli Ayshen</i>	Sintaktik yolla yaranan mikrotoponimlar xulasə	122
<i>Davronova Zarnigor</i>	Sadriddin Ayniyning “Sudxo‘rning o‘limi” qissasidagi antroponimlarining kognitiv-semantik tahlili	132
<i>Muzaffarova Zarrina</i>	Metonimiyaning konseptual modellari	136
<i>Yusupova Aziza</i>	Metaforaning she’riy matnlarda aks etishi	140
<i>Mamarasulova Maftuna</i>	Fonosemantik g‘oyalarning rivojlanish bosqichlari	146
<i>Abdurasulova Dilnoza</i>	Ayollar nutqida konnotatsiya va murojaat birliklarining pragmatik xususiyatlari	151
<i>Soqiyeva Shirin</i>	Tilshunoslikda konseptni o‘rganishda til va madaniyatning o‘rni	157
<i>Abruyeva Zaxro</i>	O‘zbek tilidagi murojaat shakllarining konseptual tuzilishi	160
<i>Bovmanova Bashorat</i>	O‘zbek tilida halollik tushunchasining leksik-semantik ifodalanishi	164
<i>Jumaniyozova Charos</i>	Hajm-o‘lchov bildiruvchi sifatlarning nisbiylik xususiyati	168
<i>Xayrullayeva Ra’no</i>	Kichraytirish qo‘shimchalarining nutqdagi ahamiyati	172
<i>Tursunova Sojidxon</i>	“Fayzining amakisi” hikoyasidagi nutqiy akt vositasida ifodalangan ironiyalar tahlili	177

<i>Utegenova O'g'iloy</i>	Badiiy asarlarda tasviriy ifodalar	181
<i>Maxmudova Matluba</i>	Qaratqich kelishigi semantikasiga doir ayrim mulohazalar	185
<i>Xolmamatova Sarvinozxon</i>	Konnotatsiya va konnotativ birliklarning o'rganilganlik darajasi hamda turlari	191
<i>Turg'unboyeva Dilnoza</i>	Zamonaviy tilshunoslikda miqdor kategoriyasining o'rni	199
<i>O'ralova Nargiza</i>	Parsellyatsiya va metaforaning o'zaro aloqadorligi	204
<i>Jabborova Aziza</i>	O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning BMT Bosh Assambleyasining 72-sessiyasida so'zlagan nutqidagi evfemizmlarning morfologik tahlili	209
<i>Odilova Dilobar</i>	Jahon tilshunosligida o'xshatishlarning ilmiy tadqiqi	214
<i>Nazarov Qobilbek</i>	Turli tizimdagi tillarda soma komponentli maqollarning tasniflanishi	218
<i>Mullaboyeva Shirin</i>	Til, estetik tafakkur va didning paremiologik birliklarda ifodalanishi	226
<i>G'aybullayev Erkinjon</i>	O'zbek madaniyatini ifoda etishda lakunalarning roli: Cho'lpon asarlari misolida	230
<i>Oripova Mavluda</i>	Sinestezik metaforalarning lingvomadaniy xarakteri:sinestezik metafora va milliy o'ziga xoslik	240
<i>Otaxonova Sohiba</i>	Antroponimlarning internet va yangi media makonidagi o'rni	245
<i>Shodmonaliyeva Yulduz</i>	Modallik bilan tasdiq-inkor kategoriyasining o'zaro munosabati	250
<i>Sobirova Maftuna</i>	Konchilik terminotizimi va uning o'zbek leksik tizimidagi o'rni	256
<i>Umarova Shahzoda</i>	O'zbek tilshunosligining kombinator lingvistikaning shakllanishidagi o'rni	260
<i>Turg'unova Maftuna</i>	Til taraqqiyotida kognitiv tilshunoslikning o'rni	270
<i>Muratova Nafisa</i>	Tilak va tabrik nutqiy aktida ekstralingvistik	274

	vositalarning o'rni	
<i>Murotov Hamro</i>	Reklama matnlarining tasnifi	280
<i>Normuminov Laziz</i>	Qo'chqor Norqobil hikoyalarida xalqona so'zlashuv, ibora va maqollarning qo'llanishi	285
II SHO'BA. AMALIY TILSHUNOSLIK VA LINGVODIDAKTIKA MUAMMOLARI.		
<i>Xolmanova Zulxumor</i>	Tilning ma'lumotlarni saqlash va yetkazish funksiyasi	289
<i>Qurbonova Munavvara</i>	Ontolingvistika va pragmalolingvistika munosabatida deyktik birliklarning o'rni	297
<i>Ruzibayeva Nigoraxon</i>	Psychological needs in the language classroom	303
<i>Abdurahmonova Muqaddas</i>	Ментальные омонимы в когнитивной лингвистике	308
<i>Umurzoqova Marhabo</i>	Badiiy matnda ayol lisoniy shaxs tiplari xususida	317
<i>Abjalova Manzura</i>	O'zbek tili multikorpusi – zamonaviy ta'limiy tizim	321
<i>Ruzmetova Novval</i>	Роль узбекских народных традиций в социокультурном развитии студентов	326
<i>G'ulomova Nargiza</i>	Alisher Navoiy mualliflik korpusini yaratishda statistik ma'lumotlarning muhimligi	335
<i>Dedaxanova Muazzam</i>	Lingvistik ekspertizaning yuzaga kelishi va shakllanish tarixi	344
<i>Shamsiyeva Manzura</i>	Animatsion filmlarning aksiolingvistik jihatlari	347
<i>Xudaykulova Shaxnoza</i>	O'zbek tili diskursida global qadriyatlarining aksiolingvistik integratsiyasi	353
<i>Ibragimova Sayyora</i>	Псевдонимы узбекских и русских писательниц: генезис, семантика и когнитивные особенности	357
<i>Tilyabayev Kamil</i>	Благодарные: из эмоционального опыта	361

	изучения узбекского языка как второго	
<i>Alimardanov Elyor</i>	Xorazm dialektal zonasining qipchoq shevali areallari	369
<i>Bozorova Sabohat</i>	Gazeta tili va publitsistik janrlarning lingvostilistik xususiyatlari	372
<i>Abduvoxidova Mavzuna</i>	Обучение грамматике в условиях коммуникативного подхода	377
<i>Mamadayupova Vasila</i>	Katta yoshdagilarning xorijiy til o'rganishi	381
<i>Azizova Feruza</i>	Raqamli texnologiyalarning til evolyutsiyasiga ta'siri: XXI asrda yozma va og'zaki muloqotning transformatsiyasi	385
<i>Abdullayeva Roxila</i>	Xarakter ifodalovchi birliklarning freym tahlili	389
<i>Yusupova Shahzoda</i>	Suggestiv nutq ta'sirchanligini oshirishda sifatlarning o'rni	393
<i>Mamirova Xayriniso</i>	Ko'p ma'noli so'zlarni qayta ishlashning gibridd modellari	398
<i>Nabiyeva Parvina</i>	Assotsiativ tezaurus: til tasviri va inson ongining modellashtirilishi	405
<i>O'rinova Zarifa</i>	Iqtiboslarning intertekstual tezaurusda aks etishi	410
<i>Rayimjonova Matluba</i>	Rauf Parfi she'riyati leksikasini chastotali lug'at asosida tadqiq qilish muammolari va yechimlari	414
<i>Turobova Nargiza</i>	Ulug'bek Hamdam ijodining lingvopragmatik tahlilida presuppozitsiya	418
<i>Abdullajonova Madina</i>	"Fiziologik xatolar"ni disgrafiyadan farqlash masalasi	424
<i>Pulatova Umriniso</i>	Yoshlar slengining ayrim o'ziga xos hududiy xususiyatlari	428
<i>Imomova Ismigul</i>	Dramatik matnlarda qo'llanilgan barqaror birikmalar va maqollarning intertekstual ohang va mazmunini boyitishdagi roli	435
<i>Arolova Nafisa</i>	Til o'zlashtirishda leksik portlash hodisasi	440
<i>Tursunboyeva Fayiza</i>	Korpus lingvistikasining diniy matnlardagi o'rni	443

<i>Amrullayeva Mohinur</i>	O'zbek tilidagi ayrim fe'l-atvor frazemalarining semantik tasnifi va uslubiy xususiyatlari	450
<i>Mirnosirova Dilbar</i>	Bolalar verbal assotsiatsiyalarining ayrim sintaktik xususiyatlari	454
<i>Aminova Zilola</i>	Darsdan tashqari mashg'ulotlarda o'zga tili o'quvchilarning nutqini o'stirish	462
<i>Muratova Ademi</i>	Multilingualism and bilingualism in turkic-speaking countries: contemporary challenges and development prospects	466
<i>Umurzakova Zuxraxon</i>	Ona tili darslarida interaktiv raqamli resurslarni tatbiq etishning didaktik qulayligi	472
<i>Maxmudjonova Nargizaxon</i>	Tilshunoslarga bog'lab berilgan tomorqa...	477
III SHO'BA. MADANIYATLARARO MULOQOT VA O'ZBEK TILI TARAQQIYOTI		
<i>Uluqov Nosirjon, Solixodjayeva Xavasxon</i>	O'zbek sayillari va ayrim turk bayramlarining etnolingvistik hamda lingvokulturologik tahlili	481
<i>Mirzodjanova Malika</i>	Сравнительный семантический анализ употребления английских “over”, “above” и их таджикских эквивалентов	489
<i>Komilova Gavharoy</i>	Nutq tadqiqida yangi yondashuvlar	484
<i>Pulatova Zamira</i>	Роль межкультурной коммуникации в процессе изучения языков	497
<i>Moldokulova Elina</i>	Сохранение узбекской культурной идентичности через язык и традиционный костюм в эпоху глобализации	501
<i>Yo'ldoshxonov Javohirbek</i>	Микротопонимы как ономастическая реалия: сравнительный анализ ташкента и лондона	505
<i>Abduqodirova Zebo</i>	The role of lingvocultural competence in the translation of specialized ecological texts. (English and Uzbek languages)	509

<i>Otamirzayeva Sug'diyona</i>	Teaching legal english in uzbek context: challenges of terminology	514
<i>Sayfiyeva Komila</i>	Fitonim komponentli o'zbek va ingliz maqollarining madaniyatlararo qiyosiy tadqiqi	521
<i>Madjidova Maftuna</i>	Лингвосоматические единицы которые характерные для арабской культуры	529
<i>Xasanova Sohijamol</i>	Ingliz va o'zbek tillarida "yaxshilik" va "yomonlik" kategoriyalarining lingvokulturologik tahlili	534
<i>Lafasova Mavjuda</i>	Xorij tilshunosligida o'xshatishlar tadqiqi	539
<i>Olimova Mushtariybonu</i>	O'zbek va ingliz xalq maqollaridagi "omad" va "omadsizlik" konseptlarining qiyosiy tahlili	544
IV SHO'BA. O'ZBEK TILINING XORIJDA O'QITILISHI VA O'ZARO HAMKORLIK MASALALARI		
<i>Akalin Ahmet</i>	<i>Kültür Taşıyıcısı Olarak Özbek Dilinin Diplomatik Fonksiyonu</i>	549
<i>Rahmonqulov Abdunazar</i>	O'zbek va tojik tillari interferensiyasi haqida	555
<i>Rafibayeva Nasiba, Mingboyeva Oypari</i>	Лингвистика и страноведческий аспект в преподавании иностранного языка	559
<i>Xakimova Mavzunadjon</i>	Лингвистическое табу и стратегия эвфемизации в таджикском и английском языках	563
<i>Musurmankulova Shaxribon</i>	Turk tiliga xos ayrim frazemalar tahlili	569
<i>Xodjayeva Mashhura</i>	Влияние глобализационных тенденций на методику обучения иностранным языкам	576
<i>Erkaboyeva Havojon</i>	Translation studies and the internationalization of the uzbek language	581

<i>Axmedova Niluzar</i>	Emotsional leksikaning semantik-pragmatik talqini: ingliz va o'zbek tillari misolida	584
V SHO'BA. TIL TARIXI VA TURKIY TILLAR TADQIQOTLARI		
<i>Seyhan Tanju</i>	Ali Şir Nevâyî ve Üslubunda Fiillerin Yeri	589
<i>Abdushukurov Baxtiyor</i>	O'zbek tilining tarixiy takomili va buguni	604
<i>Rahimi Farhad</i>	Nezrali'nin Çağatay Türkçesi Sözlüğünün Yanlışıları Üzerine	611
<i>Jafarzade Vahide</i>	Mustafa Zəririn “Siyərün-nəbi” əsəri haqqında bəzi qeydlər	640
<i>Muhammadiyahva Dilafrö 'z</i>	“Boburnoma” parallel korpusini yaratishdagi tarjima tamoyillari	650
<i>Bo'ronov Anvar</i>	Poloves-qipchoq tillari maishiy leksikasi milliy identifikatsiyalash mezoni sifatida	657
<i>Xo'janiyazova Shahnoza</i>	Alisher Navoiyning “Sab' ai sayyor” asaridagi idish-tovoq nomlarining leksik-semantik xususiyatlari	665
<i>Xolmurodova Mushtariy</i>	“Nasoyim ul-muhabbat” asaridagi tibbiy terminlar tahlili	670
<i>Mirzayeva Ulker</i>	Yunan mənəbələrində işlənən Azərbaycan antroponimlərinin leksik-semantik təhlili	676
<i>Babazade Rahshane</i>	Mustafa Zəririn “Yüz hədis və yüz hekayə” əsərində zərflər	684
<i>Yodgorov Hamid</i>	“Qo'noq” umumturkiy leksemasining etimologiyasi	697
<i>O'razova Iqbol</i>	Frazemalar kognitiv semantikaning o'rganish obyektı sifatida	701
<i>Azizzade Turkan</i>	R.O.Şor Yafəs-türk dil əlaqələri haqqında	705
<i>Saygin Muhterem</i>	Klasik Türk Edebiyatının Doğu Sahasında Sevgili İçin Kullanılan Bir İfade Körke Bay (Körkke Bay,	711

	Görge Bay)	
<i>Hamishog'lu Meryem</i>	Türkçenin İlk Sözlüğü Dîvânu Lugâti't-Türk'ten Özbek Türkçesine Bitki Adları	718
<i>Bakirov Qudratillo</i>	Turkiy dunyoda vaqt tushunchasi va uning o'rganilishi	734
<i>Sattorova Shahnoza</i>	O'zbek va turk tillarida bir xil etimologiyaga ega o'simlik nomlarining qiyosiy tahlili	739
<i>Maqsudova Feruza</i>	Muqaddas qadamjo nomlari – onomastika sohasining o'rganish obyekti sifatida	745
<i>Azizova Nilufar</i>	“Devonu lug'otit turk”dagi o'z qatlamga oid ijtimoiy munosabat semali leksemalar	750
<i>O'tkirbek Muhammad Sobir</i>	Arba'in she'rlarda “hayit” so'zining lingvopoetik timsollari	756
<i>Siddiqova Naimaxon</i>	Eskirgan so'zlarning eskirmagan ma'nolari	760
<i>Qasimova Sema</i>	“Kitabi-Dədə Qorqud” matnlərində qadin-kishi müraciət formalarinin üslubi, linqvistik və psixolinqvistik tahlili	766
<i>Turdiyeva Roza</i>	O'zbek, qoraqalpoq va ingliz tillaridagi maqollarda zoonimlarning umumiy va milliy xususiyatlari	774